

LO CAMP DE TARRAGONA

PERIÒDICH CATALANISTA

Any 5.—Núm. 200.—Diumenge 12 de Juny de 1904.

LO QUE VOLEM

«Volém la llengua catalana ab carácter oficial y que sian catalans tots los que desempenyin càrrechs públics: volém Corts catalanas, no sols per estatuir nostre dret y lleys civils sino tot quant se refereixi a la organizació interior de nostra terra: volém que catalans sian los jutges y magistrats y que dintre de Catalunya's fallin en última instancia'ls pleys y causas: volém ser árbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions y impostos, y volém, en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exercit espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa y establint que la reserva regional forsosea presti servey tan sols dintre Catalunya.» (Del manifest de la Unió Catalanista de 16 de Mars de 1897).

Aniversari

Dos anys fa que'l poeta nacional de Catalunya, l'immortal Verdaguer, baixà a la tomba, rebent l'homenatge de tot un poble que se sent renaixer, mercès a l'esfors titànich del seu geni.

La ferida que s'obrí allavoras en lo cor dels catalans aimants de sa terra, no's curará may, per segles que passin, per trastorns que esdevinguin; que sempre li quedarà al nostre poble ben presenta a la memoria la simpática figura d'aquell sacerdot exemplar, que dedicá tota sa vida a ferlo gran, dignificantli y fins tornantli'l signe més característich de la seva personalitat nacional: la seva llengua.

Es per això que'l nostre modest setmanari, quina única tasca és l'enlairament de tot lo catalá, esbargeix novament lo sentiment que li produí la mort de Verdaguer, depositant en la tomba del gran poeta una corona de semprevivas y endressant una oració pera la total resurrecció de la nostra Catalunya.

A Verdaguer

Nets colós de la Musa catalana, mestre dels mestres de la gaya ciencia, honor y orgull de terra vigatana, patri y brillant espill de conseqüencia.

Ta lira ha dominat com sobirana obtenint en tots llochs la preeminencia, y essent avuy divina, demá humana, sembla acusar dels àngels la presencia.

Ta vida, prou sovint apesurada, seguintne del talent costum antiga, cambiava ab suaus Idills sa tristura; Lo Canigó, L'Atlántida admirada, ne son models d'esplendorosa intriga, y'ls Mistichs Cants sagellan ta amargura.

Camí del triomf

Té nostra doctrina per finalitat lo benestar nostre, ja que és la finalitat del catalanisme lo benestar de tots los catalans. Y no, com molts creuen, és lo catalanisme moviment de romàntichs desitjosos de retrocedir en lo camí de la civilització, de neurastènichs degenerats que somnian la destrucció del progrés: ben al contrari, perquè avuy constitueix son major nucliu l'element estudiós, enamorat del saber, que és son únic consol, distanciant del baix embrutiment, del repugnant caciquisme, de l'egolatria més descarada y odiosa, cercant lo camí per lo qual l'home y l'humanitat pugui beneficiar los tressors de salut, de confortat, d'avens que ab sas páginas ofereixen. Llibres d'intel·ligencias privilegiadas. Descuidant la materialitat de la vida, no acudint a temps a la salvatge lluita del tros de pa mendicat o exigit, casi may guanyat en noble manifestació de mereixements perquè avuy se prega o s'exigeix y casi may se guanya; morintse, donchs, de fam, y repugnanti tanta baixesa, té alé pera aixecar sa veu en aqueix desconcert de vaguancia y inutilitat y predicar l'amor entre tots, la guerra a mort als que abusan d'una superioritat aparent, la regeneració indispensable, la primera, la que no's pot prorrogar: la regeneració de l'home.

Primerament ¡fer homes! aqueix és lo lema dels catalanistas, aqueix és lo lema que uneix totas las tendencias, totas las corporacions, totas las societats y entitats autonomistas de Catalunya. Aqueix és l'exemplar, lo immortal, lo redemptor nacionalisme catalá.

Potser no trobaríem en l'Historia dels pobles del món altre exemple de renaixement de la seva ànima, més grandios. Es tot un poble que desperta.

Tothom ha respost, tothom se prepara a la lluita, tothom ofereix son valer pera cooperar a tan sagrada resurrecció.

L'orfe del tot hi porta sa bona voluntat, son amor al treball; sab que allí li donarán la personalitat que fins ara li robavan, sab que li ensenyarán com pot agrair a la Patria'l benestar que ella li donará. Solzament allí'l tractarán com a home, no com a número, no com a component de masses analfabetes.

Y'l qui pot, lo qui té, lo qui sab, abandonarà lo que egoísticament conservava, lo que vanidosament lo distanciava del pobret, y li farà de pare, de mestre, de germá.

Y l'odi dels uns als altres s'haurá acabat a Catalunya, y'ls forasters que l'exciaván, los descatsats que varen venir a predicarlo, fugirán esverats, acobardits, tement lo càstich a que son acreedors: ab son comportament, tement la venjansa de tot un poble que ja ha après a ser lliure, format d'homes honrats y treballadors que viuen en estreta abraçada, enamorats de tan noble terra que sab suggerir sentiments tan dignificadors.

Tornará, donchs, Catalunya a ésser mirall de pobles, tornarà a ser rica y plena, y las sabias lleys nascudas a la nostra Terra, arrelarán, satisfarán las sevas necessitats, y'ls seus fills, d'ellas, ne tindrán lleítim orgull, y las defensoras fins a morir si és precis que pèrdrelas no podrán ser, valdrá morir. Perquè és ben cert que qui arrebaça lleys d'un poble, arrebaça'l poble, fa esclaus... y'ls catalans may més ho voldrán ser!

PERE MARTELL.

Conveniencia dels mitins

Ben fresca la memoria del mitin celebrat a Constantí per iniciativa de la nostra Associació, nos plau parlarne de la conveniencia, més ben dit, de la necessitat absoluta que hi ha de sovintejarlas aquestas festes de propaganda catalanista.

Mirèulas baix lo prisma que volguèu, sempre resultarà que a la volta de cada un d'ells aumentarán los consensuts de darrera hora, neófits de nostra doctrina, fermes y decidits defensors y propagandistas demá de las nostras ideas sanas y salvadoras.

De la forma d'organisar lo mitin depend segurament son éxit, y ningú podrà portarlas a felis terme aquestas reunions ab mellors condicions, ab més facilitats que nosaltres. Pera excitar l'entusiasme, l'aprobació unánim dels oyents, ningú ho podrà fer ab més senzillesa. No'n tenim de necessitat de soliviantar la gent, de predicar doctrinas funestas, de concitar los odis entre classes, d'entonar elegias a l'anarquia, a la lluita social, tractant de reviscolar passions adormidas y quin sobtat desvetllament ocasiona sempre cataclismes inútils y que a res condueixen.

Nos basta exposar lo somerament nostre programa y dirloshi: Aquí'l teniu, pensèulo, analisèulo, y quan estiguèu decidits, veniu a nosaltres, disposats sempre a rebervos ab los brassos ben oberts, sense covar dins nostres pits cap pensa xorca, cap idea d'exploació ni de lucrar.

De vosaltres no'n volèm més que una cosa; que treballèu per la defensa dels nostres ideals, que també són los vostres, perquè, anant tots a la una no se'n perdrà cap d'energia ni hi haurá cap esforç malaguanyat....

Pera que aquesta política absorbent, en lo bon sentit de la paraula, se pugui desenrotllar lliurement, és necessaria la cooperació de tots los qui en las encontradas vehinas pensan com nosaltres, y especialment l'ajuda y sobre tot la presencia de

totas las Associacions germanas que ab sa assistencia a n'aquests actes públics donan una prova evident de sa cooperació y de l'acort complert, armónich, que existeix entre tots los catalanistas. Un aplèch en aquesta forma fa més per la nostra campanya que cent discursos, encara que aquestos fossin pronunciat pels homes més eloqüents y més populars de tota la nació.

Aixís ho compregueren perfectament los organizadors del mitin a Constantí, quin fruit preciosissim surt a la vista, y en aquesta forma és d'esperar que continuarán tots los que s'és vagin celebrant. L'unió és forsa. Si no la seguim aquesta pauta, única racional, irrefutable, las nostras pobras barquetas, débils joguets abandonats a sí mateixos, serán indefectiblement víctimas de las onadas absorbents d'aquests inmensos mars caciquistas.

P.

Particularisme local

III Y ÚLTIM

«Nostre remey? ben senzill. Suprimir aqueixos elements que'ns donan exterioritat. Suprimir una capitalitat que pera sostindres exigeix miseria, una involuntaria y inmerescuda miseria pera'ls honrats ciutadans que treballan jo voldrían treballar!... y regalarla a qui la vulguen, si és que algú la vol, que ho dubtem.

¡Ah! ¡Oh! L'antiga Cose, la gran Tarraco; la prima de las Espanyas, la patria de Paulo Orosio. ¿Què dirán los germans Scipión, que dirán Sant Fructuós, St. Olaguer?

¡Totas las cendras de tants sabis y virtuosos arquebisbes protestarán! Que diguin lo que vulguen: primer és viurer!

¿Què és aquesta, per ventura, la primera població del món que s'ha vist plena de grandesa, y ab lo temps, degut a una pila de circumstancias evitables unas, inevitables altres, ha entrat en decadencia y ha passat a la vulgaritat d'un llogaret? Però... ¿Tarraco fuit? Això mateix, res més que acceptarho, perquè dirho ja ho diu tothom.

Pensèu que aqueixos timbres de diferenciació, de superioritat, solzament històrica, solzament aparent, costan l'àgrima diarias de sanch als únichs tarragonins que hi quedan o que hi han vingut per etzar, o que, també, per l'etzar ho són.

Vida tarragonina, busquèula, no hi és. Vida ab forsas propias, o enmatlleadas verdaderas, molt menys. Donchs, ¿què s'ha de fer? ¿Còm s'ha de conjurar l'horrorosa miseria present?

No és hora d'averiguar qui'n té la culpa; potser seria més facil saber què la té. Però a dóldrens, a plorar nostra desventura, ja no hi som a temps.

Compreneu que no hi ha dret a condemnar a morir de fam a honrats ciutadans; que no s'ompla l'estómach parlant de la sort que'ns cap, essent successors dels cosetans y dels romans, que això són detalls que no pesan, vamos, detalls inhumans, poch o gens caritatius.

¡Voleu exemples de ciutats que han sigut y avuy casi no són? N'hi ha moltas, unas han decaigut més depressa que altres, regularment en rahó directa a lo real o fictici de la causa. Sense mourens d'Espanya, la antiga, relativament antiga, capital castellana, Toledo, viu avuy ben miserosa vida, y la treu d'una Academia militar y dels aficionats a estudis arqueològichs que la visitan. ¿Voleu res més ridicol? ¡Y León? ¡Y Valladolid y altres, y altres? Fóra d'Espanya fixèuse res més que en Atenas.

Las capitals d'avuy las fa'l treball protegit, los medis de comunicació, un cert patriotisme local, que'n podèu dir particularisme, de que nosaltres no'n sabem o no'n practiquèu

ni un borrall. Las fá l'home treballador, l'home estudiós, no'l gandul y'l viciós. Ja no's viu d'un manna oficial, que, no és, per sí sol, més que un fictici medi de viurer, y que se reparteix degut a influencias personals dels grans rabadans del caciquisme imperant de turno. Aquestas modas de viurer són propias de pobles degenerats y ridícols... encara que en sa miseria.

Nosaltres, primer que tot, som particularistas, som amichs de l'home, som caritatius, cerquem la realitat de la vida, no vivim d'ilusions y som enemichs declarats de tot caciquisme, que és tan miserable que dona jo sols promet! engrunas, a cambi de cega sumisió y de segar vidas, iniciativas, treball y tota sombra d'individualisme, d'acometivitat humana. ¡Si no volèm més que'ns deixin viurer!

Que ab aqueix remey reduim la població a una sola quarta part; bé ¡y què! si'ls que quedan poden viure del seu honrat treball?

Que això arriba a dintre dels que tenen medis y temps sobrat pera no permetre aquesta mida tan radical ¡y que és la única!... ¡Alabat siga Déu! Posèmi tots lo coll y amunt, a modernisar Tarragona, a ferne un centre de treball, de vida, una verdadera capital de las d'ara. Però, és tan extraordinaria aquesta reacció, fá tants anys que és necessaria y no's fa, está tan desmayat l'esperit nostre, que no'n confièm.

COSAS DE CASA

Tothom se'n recorda que quan tingueren lloch las darreras eleccions municipals, se feren aqueixas estranyas unions pera combàtrens y obligarnos a que'ns mostressim retrets en aquella lluita.

Ben sabut és que'ls elements dinástichs, arrán d'aquellas eleccions, anavan de porta en porta mendicant vots y fent veure hipòcritament que ells representavan l'ordre, la moral, la bona administració y no sabèm quantas cosas més. Sabut és també que un dels arguments que empleavan pera tirar aigua al seu moli, fou que ells eran acèrrims defensors de la religió, y ab això feyan avinent a la gent sensata y d'ideas catòlicas, que si no'ls ajudavan en tot y per tot, los republicans guanyarian la partida y ja may més en aquest poble hi hauria pau ni tranquil·litat.

Això feu que tots los elements que estavan disposats y havian promès votar als candidats que nosaltres presentèssim, cambiessin de modo de pensar devant de la temensa de que si'ns ajudavan a nosaltres, restarian forsas a la gent dels partits turnants, sent per lo tant causa de que las masses republicanas portessin l'ajuntament una forta majoria.

Donchs bé, aquella gent o aquells candidats que's deyan defensors de la religió y de la bona administració, són los que han donat lloch a que tot Tarragona s'ocupi d'ells y que sols se parli del fet que ab motiu de la festa del Corpus portaren a cap.

Que no són defensors de la religió, bé prou que ho diu tothom que té dos dits de front, perquè, vaja, lo que feren aquell dia a l'ofici y a la professó, ni és religió ni fins l'educació'n surt gaire ben parada.

Que tampoch són defensors de la bona administració, ho diu ben clar lo comportament que segueixen a casa la Ciutat, no acostantse a las sessions. Y pera disculparse de l'allunyament de casa la Vila, que no vingan ab escrípols de doneta, o sia de que ho fan perquè'ls republicans van units ab l'Alcalde, ja que això és un argument de peu de banch y que ningú'l creu, donchs quan al comensament del prop-passat bieni, essent Alcalde'l Sr. Pallarès, ben bé que hi anavan ab los republicans y sols se'n separavan momentáneament quan lo Sr. Pallarès no s'avenia a

satisfier las sevas ambicions o's mostrava enèrgich pera fer pagar aquí donava fum en lloch de llum.

Contan que quan los regidors aquells prengueren l'acort de fer la rabequeria del día de Corpus, la boca se'ls hi feya aigua al pensar que'l poble pendria aquella *habilitat* com a obra de gran diplomàtich y que tothom se decantaria del costat d'ells fentloshi aixís compendre que era precis, indispensable pera'l bé de Tarragona, que el señor Prat deixés d'ésser Alcalde y's dongués la vara al conspícuo que ideá aquella etzegallada. Però com la cosa no'ls hi ha sortit com ells pensavan, están tots mortos y quasi donan llàstima. No obstant, encara tenen *tupè* pera pretendre seguir aixoplugantse baix lo manto de la religió y defendres ab arguments tan ridícols com los que ha empleat *La Opinion*; sobre tot, allò de que'l pecat d'escàndol és lo més condemnat per l'Església!

Renaixement de la música religiosa

Sempre ha sigut mostra del més o menys progrés intelectual d'un poble, l'estat més o menys florent de las bellas arts, l'estima en que ha tingut a sos artistes, y l'admiració que ha demostrat devant d'una obra hermosa y perfecta. En aquestas qüestions estèm ben endarrerits los espanyols; però ab lo que més demostrem la casi nulitat artística, és ab la part de l'art musical que atany als cultes de la religió; per més que no som sols, perquè tractantse d'art musical religiós, moltes altres nacions nos fan companya, però deixemlas estar las altres nacions, cuidèmse de casa nostra.

Sembla que a Espanya, y més a Catalunya, s'ha iniciat un bon renaixement de totas las bellas arts, però ab l'art musical més. Procurèm tots que aqueix renaixement sigui verdaer y que duri. Deixèu de banda las demés bellas arts y fixèmse una mica ab la música religiosa que és lo que nos hem proposat, com dièm a la capsalera d'aquestas ratllas.

La definició més exacta de la música és que d'ella'ns valèm pera expressar tots los sentiments que pot experimentar lo cor humá; donchs bé, la nostra religió, practica cultes a son Déu en los que hi pren bona part la música, y aquesta per tant té d'ésser de mena y factura que expressi lo que se li diu a Déu Nostre Senyor en aquestes actes. Si ab aquestos cants alabèm sas grandesas, la música té d'ésser sublim, gran, al propi temps que senzilla; si demanèu perdó de nostras culpas, té de ser humil y suplicant, y si volèm alabar a Maria Santíssima, que hermosa y tendre que té d'ésser la música, quanta poesia y senzillesa té de tenir! En pocas paraulas, tota música té d'ésser ben demostrativa, tenint sempre fixat al pensament que aquest art en la religió té per objecte que'l poble's penetri fins a l'ànima de la severitat y grandiositat dels actes que practica. Té d'ésser senzilla, per que lo poble la compregui; té d'ésser ben armoniosa, d'una armonia pura sense cambis bruscos de tò ni efectismes de cap mena que puguin distreure l'atenció; molt al revés, procurar donarli aquell esperit de reculliment que per sí sol demana l'objecte per que está fundada.

S'havia arribat a una gran decadencia de la música en general, però més que en tot, en la religiosa. Era tan dolenta la música que's feya, que ja havíam acostumat las nostras orellas a sentir *Kyries* ab factura de barcarola, *Credos* que constituíen tot un acte de sarsuela ab las sevas corresponents *romansas* que regularment són a l'*Incarnotus est*, y l'*amén* a compás de Galop, y fins rosaris a pas de polka... Sembla impossible que hi hagués tanta tolerancia! Feya

falta que surtis una veu potentia que donés lo crit d'alerta en aquesta qüestió, y gracies a Déu aquesta veu s'ha deixat sentir per tot lo món catòlic; Pius X, lo nostre Sant Pare, ha sigut qui ab son claríssim criteri ha dictat lo tan célebre *Motu proprio*, ahont dona fermes ordres y savis consells pera que la música religiosa torni a ésser lo que era en temps d'aquells grans mestres que avuy admirèm.

No tenim la pretensió de parlar aquí com a professors de l'art, que no'n tenim de ciencia; no més sentim ferma admiració per la bona música y voldríam que'l renaixement comensat fos complet, tant per la música litúrgica com per la demés música religiosa y també per la profana, perquè lo hermós sempre és hermós, y la música és la creació més bella que ha fet l'home.

No tenim tampoch la pretensió de afondir en lo preciós document del Sant Pare, res d'això, som llechs en la materia; lo que sí voldríam ab nostras pobras foras, és encoratjar als mestres pera que'n fessin un estudi particular, per veure la manera de obeir a Pius X del modo més bé y més prompte.

Los escrits apareguts darrerament a *La Cruz* y'ls estudis que están fent molts mestres, no duptem que influirán cada dia més en que'ls superiors dictin las oportunas ordres y'ls inferiors las portin a la práctica posanhi tota sa bona voluntat.

Tothom ha de secundar los desitjos de Pius X pera que aviat sian hermosa realitat, cumplint aixís un dever d'obediencia que ha de reportar avensos innegable a l'art musical religiós.

UN ENTUSIASTA.

LO MOLÍ DEL CALSÓ

Entre dos foscáms, lo pati, que'l sol opach y tebi d'aquell dia d'hivern no havia assolit escalfar, s'anava assombrint y refredant, saturant de l'humitat boyrosa que llensava'l baf del barri y recullian las llossas mal planas, dintre'l caixó format per las parets vetustas, de carena escarbotada y desigual.

La porta de la *prempsa* estava ajustada, vetllant la quietud que, en aquella hora de repòs, regnava en lo molí, quins servidors, estenallats sobre jassos de *cañins*, dormían la sòn endarrerida de tota una nit y un dia, atrafegats de feyna.

Pel cobert que servia de passadís d'ingrés, quinas tenebras encara no feya ressaltar la tètrica llum d'oli, engabiada en lo fanalot inmens, de vidres entelats y llapisosos, que penjava de una de las vigas..., venían del carrer sorolls confosos... desotrats de carros, de crits de la mainada, de taloneig... lo xirrit d'una màquina de serrar... la veu cascada d'un drapayre, arrossegant las silabas nassals que l'anunciavan... «draps... dolents!»

Y en lo celatge grisench que l'entoldava, del pati estant no's veyan sinó las branques peladas dels plátanos d'un hort vehí, guaitant per demunt de la tanca, y la silueta macisa d'un casal llunyenç, ab sos balconcs arrengrerats y sa fexuga barbacana...

Arrasserat mandrosament al brancal de la porta, creuant los brassos, ab esgarrifansas de fret, devant de la pitrera pilosa que mal abrigava una samarreta esfiligarsada, junts y estirats los camallots de las calsas de vellut pelat, literalment untadas d'oli, ertas com si fossin de llaua, lo Bajoch s'escoltava ab gana displícit y muda sorna, tot mastegant un puro de quarto, las rahóns de la Mariona.

«Droga!» feya la mossa, ab tò irritat y baixa veu, emesa ab calma sinistre, ab veri reconcentrat: «com si no'm deguessis res! com si'm deixessis molt curiosa!»

Y mentres l'Adonis plebèu, desde l'altura de sa testa brosejada, y per sota las cellas negríssimas, se mirava ab ullas lascius la cara esgrogueida, de perfil correcte, y'ls contorns incitants de sa enfadada interlocutora; amagant son cinisme y sa falta de disculpas darrera una rialla estúpida de borraçó, l'altra, ab lo sobreceny altiu d'una *Velleda* proletaria, que abomina de sa falta per pur despreci envers son còmplis, passejava la vista pel còs gegantesch d'aquest, com mesurant lo, com cercant en aquella bestiassa més imperfeccions, més motius de penediment y de fàstich... y callava, enmudada per aquella sobtada repugnancia y pel pès de la situació; y entretant, a la soletat del pati, l'aire hi portava, claras y distintas, las notas vibrants de la partitura de «Rigoletto», ab que algú del vehinat lluitava, encarnisantse, alashoras, en la confesió de *Gilda*:

Tutte le feste al tempio mentre pregava Iddio...

«Què contestas, talòs? Ets home per anaríen?... Tindrás cara per deixar-me?... ¡Digast!»

Lo molí s'havia obert. En la negror absoluta d'aquella boca de cau, havia aparegut, y's destacava, la figura escarransida del Calsó, tot just despertat; la barretina encasquetada fins a ran de sas orelas colossals; quasi tancats los ulls pillos, de picada d'agulla, que'ls pels cerdosos de las cellas cimavan d'una barra espessa; castanyejant de fret las pocas dents podridas que campavan dintre sa boca de rap... tremolantli la barbeta rugosa y mal rapada.

L'olier, pagat a la naturalesa'l tribut d'uns quants esborronaments de còs, y a la llum relativa del crepuscle la d'una enèrgica fregada d'ulls ab las mans entumidas, buscava a l'ajudant pera reprendre la tasca.

«Au, gandulás, que ara está al punt!»

«¡Voy!» feya l'altre, adressantse, content d'escaparse de la ratera en que'l tenia aclaparar la mossa.

«¡Fúm lo camp d'aquí, bandarra, panderot!... Es prou, això!... No sabs que no t'hi vull, ni per salut?... ¡Vatua!»

Lo llum de ganxo, encès pel Bajoch, espatejava y llua, com un estel macabra, en aquell antre fosch. Desde'l fons esfumat del local fins a la paret ahont s'obria la porta,—al costat dret de la qual l'inmens perol bullía, llençant un vapor blanch y espès, que's veyia extendres pels àmbits de l'oficina y s'hi gronxava en nuvoladas atapaídas,—las duas vigasas sexantenas s'allargavan, planyentse y grinyolant ab gemitos dolorosos, ab pets estridents, que feya duas horas que exalavan en la tortura a que'ls tenían subjectes los tascós sobreposats y'l pès brutal de la *lliura*; fent brandar los caragols drets, a cada estrebada ab que'n prenián un tom més; apretant las pilas de *cañins* omplerts de pasta, y xafantlos y fentlos suar, primèr a broll, després a raig, després a gotas, l'aigua bullenta de l'escaldada y l'oli brut que queya en grumullots de morca, y poch a poch, en la pica circular de pedra picada, ahont lo preuat caldo's recullía.

En lo pedris de devant del forn, dos o tres homes geyan encara; s'estiravan, dessonillantse, badallant, eructant l'aiguardent d'acabar de dinar, cenyintse mellor los *panyos*, afuixats per l'abandó de la sesta... Lo *Diabiet*, petitó y magre, havia ja despatxat aquells quefers, y solidament apuntalat en sas camas tortas, que, estant ell dret, semblavan un cercol, alimentava'l foch, tirant al candent braseral vigorosas y rublertas paletadas de *ramolla*.

Lo trull estava parat; la *curra* inmovil, descansant sa cónica pedrasca demunt del *rodet*, encara lluent de l'r darrera molta, dirigia a l'aire la barra del fuel, negra batuta ab que apar que manés aquell repòs de que gaudían, a l'entorn, la tramuja ja buida, los sachos d'olivas apilats que havían d'alimentar lo proper *peu*, y'ls rebregats guarniments del *tordillo*, girats a norris, ulleras d'espert, y *sofre*, y *barriguera*, y collar, tot en un munt, sobre la pols grogosa del caminet circular, ahont lo rastre fresch de las ferraduras s'estampava, continuu y cisellat, entremitj de bunyas de femta y xollets d'oli.

Allá al fons, sota unas vidrieras brutas, plenas de teranyina, que deixavan endevinar, darrera seu, quelcom de cel-obert,—la barana de cantar d'una galerieta, la garita d'un camú,—se sentia petar la ferramenta del caball, menjantse'l pinso, y pernejar lo ruquet de l'olier, enverinat y gelós, que patullava pera desfermarse y desfogar a cossas y mossechs l'enveja que li feya la bassia del company, tan ben proveída de garrofes.

«Somhi?» va dir lo Calsó, de sobte, fent l'ullet al *Diabiet* y al Bajoch.

«Somhi.» Y ab cautela, quasi sense respirar, van atansar un barral a la pica de l'esquerra, demunt de quina tapa de fusta, l'amo de l'oli,—un pagès vell,—s'havia adormit, servant ab son còs la mercaderia, en dos sentits llepissosa; contra las unglas dels prempsaes, y ahont l'home, ronçava alashoras de valent, fet una soca.

«¡A una!» y aixecada a pòls, la tapa va enlairarse cosa de mitj pam, sostinguda en aital posició per un tròs de llata atravessat, y l'olier, esgrimint la *llisadora*, trás, trás, trás... va trascolar de la pica al barral, fins que'l cor li va dir prou.

Ràpidament, l'oli robat va desaparèixer en las profunditats d'una gran ancolla que amagava, sota un munt de *cañins* de rebuig, sa ventrada presencia, allá, entre l'estable y'l sot de la *lliura* de la dreta, darrera del *lladret*, que vé a ésser lo recipient escorrador de las eynas, de productes re-

lamentariament assignats als oliers. La llata va retirarse, y una empenya del *Diabiet* va despertar al pagès. «Au, toca sòn! No ronquèu més, que això ja pot plegarse!» Posat tothom en fatxa, la pica destapada, los barrals amanits, l'home espavilat, la *llisadora* va fer via, aquella vegada honradament, y ¡pap! vinga omplir la *cuerna* (1), y ab la *cuerna* l'un barral, y l'altre, y'l tercer...

«Y prou, per enguany, mestrel!» va fer, en tò d'enhorabona, lo Calsó, aviant ben amament la boca.

«Ay, ay! Donchs trobo que han donat poch...» se planyia candorosament lo culliter, mirant ab recansa com anava baixant depressa'l nivell de l'aigua, que empenyia presurosa cap a las *bassetas* de las morcas l'oli que ja no podia arregar-se.

«Poch?... y surt quasi a dos y mitj? Que estèu borraçó?»

No, pobre pagès: alashoras de segur que no ho estava, si bé, abans d'anarsen, y repantigat de panxa al foch, feya tois los possibles pera posarshi.

Però, després d'haver vetllat, y d'haver fet mitjdiada, y quan no mancan ni paró ni petaca, ¡és tan dolsa aquella xarradeta, vora'l caliu restaurador, entre traguet y pipada!...

Lo *peu* s'ha despatxat en un santiamén y ja s'está trullant l'altre, mentres lo *Diabiet* activa'l foch, y dos dels ajudants fan enfilarse la viga, empenyant las barras en creu del bógil, a tot córrer, en giravol que mareja.

A la redona del forn, se parla de l'assumpto del dia: de la gran sòrt del Bajoch, qui ha tret sexanta duros a la rifa, y que ab lo darrer tren fila cap a Barcelona.

«A xalarse ¡cará! fins que s'acabin...»

Y no cal dir la saragata que s'arma, y'ls renechs que's diuen, y las discussions y'ls projectes, y'ls consells que's senten, sobré'l modo y manera d'*acabarlos*. Cinicament, l'afortunat jugador declara que tot se n'anirà en *marrueques* y en *mam*, y que si prefeireix la futxina y las sultanas barceloninas, és perquè aquí está massa entrapat y *tot deu* li busca'l *bulto*. No, no; ja faria bon sol quant tornaria... ¡La del fum!

«¡Rejudas!» exclama'l Calsó, cremat, al veure que la seva xicoteta torna a fer l'aleta per allí: «Quan jo dich fóra, ¡fóra!»

«No cridém tant, ¡fonoll!» que no soch sorda, respònd l'esgrogueida, ab sa impassibilitat acostumada: «Tampoch no puch venir a sucuar una *rosita*»

Y, tot menjantse a caixaladas fueriantas, la llesca de pá torrat xopat d'oli verge, s'acosta al Bajoch y li diu a l'orella:

«Jo vinch ab tu.» Lo gegant protesta airat. «*Naranjas!* Mirèu, que era pesada! Ja s'embrutava ell en lac dónas y hasta en la fumada pega d'ésser tan bon mosol... ¡Vaya una mosca d'ase!... Semblava estrany!...

Y, aixecantse resolt, «¡Avant!» va afegir per tot despidó: «me'n vaig ara mateix.» Lo Calsó, ni tan sols va girarse.

«Ni may que tornis... amen!» Y, dirigintse a la mossa, va manar: «Ey!... tu no't mous;—séch, decidit, ab l'aire sorru que prenía quan l'ordre portava aparellada sanció penal de garrotadas.

En son neguit, la Mariona, que s'havia quedat verda de rabia, anava d'assí d'allá, com una fera engabiada, esmaperduda, frenética... Després de molta estona, va xiscalar, desde l'estable: «Xò! xò!... Correu!... Lo ruch s'ha desfermat!»

Y llesta, brandint lo destralo de fer ascles, que rodava per allí, pega furiosa contra l'aucolla del *lladret*, y d'un sol cop, ne fa testos.

«¡Bona cossa, refuma!» diu rient: «adiós, oli!»

Va haverhi una emoció; tots hi van córrer... L'oli robat brollava y s'extenia per terra, fent surar los fems...

La furia del Calsó, arriba al paroxisme. Vert, reconcentrat, sense cuidar-se de la mossa, qui, aprofitant l'avalot, se fa fonedissa, l'olier ferma'l ruch a l'estaca... curt... amorrat... y prenent un samalé que empenya ab abduas mans, comensa a pegarli, sortejant las cossas, creixentse, acalentantse, y l'atacona, y'l balda, ab vera ferotgitat, mentres la bestia s'arropex, la qua entre las potas, apuntalada en los remes devaners, ensenyant las dents, envermeillantse de rabia'ls ulls...

«Prou, prou!» clamant los espectadors, intervinent, espantats del panteig morbós de l'olier: «prou, relleu-quéta!»

Mes, l'execució segueix, ja cego'l

(1) Mesura de quatre cortáms del «Camp».

butxi, quina cara livida torna terrosa, quina vista's gira en blanch, y qui, al cap d'avall, extenuat de cansament y d'ira, tapada la respiració, privat, cau de clatell sobre un munt de ramolta, ab los brassos estesos y la brumera a la boca, talment com un mort...

Feya més d'un quart que'l retornavan, sense poguerho assolir, en un atabalament de remeys disbaratats, d'ordres, de crits y de renechs, en que ningú s'hi entenia, quan la Mariona,—que havia arribat a l'estació al bell punt en que's perdía de vista'l tren,—tornava, poch menys desmayada que son pare, y, toptant ab lo còs d'aquest, lo contemplava un minut, serena, inconmoguda, ab posat indiferent d'imbècil, y fixava tot seguit los ulls aixuts en la porta del pati, per ahont entravan altra vegada las notas de «Rigoletto», com un retrò de l'adeussiau del fugitiu:

La donna è mobile qual piuma al vento...

Y a l'instant en que l'accidentat feya un badall, que's discutia si era o no era'l de la mort, sa filla no l'veya, sugestionada per aquell ditxós teclieg de piano,—en lo que no sabia quin instint li feya trobar un sarcasme:

d'acc... ento... e diu... pensier...

FERRÁN DE QUEROL.

Bibliografia

La Fabricanta: Novela de costums barceloninas (1860-1875) per Dolores Moncerdá de Maciá, decorada per Enrich Moncerdá.

Ab la publicació d'aquesta novela o, com ab molt acert afirma la mateixa autora, aplèch de quadros, no'ns ha causat cap sorpresa la senyora Moncerdá. Després de l'èxit obtingut ab sas anteriors novelas *La Montserrat* y *La Familia Asparó*, esperavam ab dalit saborejar novament altres produccions, fillas de l'ingeni brillantíssim de l'ilustre novelista.

Lo desenrotllo de sa novela és sumament senzill. No té la pretensió la senyora Moncerdá de resoldre cap problema filosòfich o social perquè, catalana de soca y arrel y educada cristianament, no s'ha deixat influir per teorías vingudas de fóra, que si bé s'han encarnat en certs esperits inquietos y innovadors, may podrán tindre ressò en qui s'ha imposat com un dever la propagació de la bella literatura y de las sanas costums. Dos germans que viuen lo mateix ambient y reben idèntica educació segueixen diferents viaranyos y arriban a diferent terme. L'un continúa las tradicions de la seva classe social, de la que ha tingut per norma sempre'l treball, y ab la tenacitat propia de la gent de nostra terra, comensant per montar los talers que sigueren la base de la fortuna de sos pares, assoleix als pochos anys un benestar enveja.

Per això l'Antoneta, protagonista de la novela, que desde'l primer moment se'n presenta ab un carácter ben sencer, lo veritable tipo de la menestrala catalana, se llensa sense cap escrúpol y salvant tots los obstacles en brassos d'un simple obrer que li promet una vida d'honoradésa y de treball. L'altre, imbuit per estranyas influencias y portat per una passió que no sab dominar, fa un casament desgraciad, se precipita en un pervindre plè de desconsols. En Pep Corominas y la Florentina son dos caràcters oposats, perquè si'l primer no coneix de la vida més que'l treball y l'activitat, la segona viu enamorada d'un romanticisme de mala lley y indubtablement té de produirse la desavinensa y l'infelicitat en un matrimoni establert sobre bases tant falssas.

Las descripcions tretas de la vida real están admirablement escritas. La senyora Mònica y la Florentina són los menestrals vinguts a senyors y educats ab un castellanisme cursi que desgraciadament no ha desaparegut de nostra societat. Mossèn Vicens, lo tipo del sacerdot atlunyat del món y que sols se posa en contacte ab sos conssemblants pera practicar la caritat als pobres y consolar als desconsolats.

En la novela de la senyora Moncerdá, com en todas las suas obras no s'hi aprèn més que practicar la virtut. Per tots los quals motius desitjem que tingui molta acceptació entre nostre públich y serveixi d'estímul a l'autora pera la prompte publicació de las altres novelas que té en preparació.

Es precis fer remarcar que l'obra está molt ben editada, haventhi intercalats diferents dibuixos, originals del distingit dibuixant y germá de l'autora D. Enrich Moncerdá. Tot lo qual prova'l grau d'acelanto que s'ha arribat en la nostra terra en tot lo referent a las arts del llibre.

M.

Una «serata» musical al Cafè del Centre

Com a bons fills de Tarragona, no tèm sempre disposats a senyalar una nova estrella que apareix en nostre limitat firmament. Ab sibirítica fredor demunt de las quartillas quan podon desaparèixer, no sia més que breus instants, la trista pena de la nostra vida, que's va desenrollant monòtona y tranquila.

Lo sorollet que fa'l nostre amulat de tinta arrastrantse algun moment pel paper, pesigolleja dolsament nostros sentits, fent percibir a nostros orelas sonits d'un brunzir tan delicat y delitós, que'ns creyèm, de ritat, com si la tornessim a oir aquella música placèvola unas vegadas saltívola unas altres y sempre agredosa y armónica.

Escribim impresionats encara per l'audiçió encertada que'l quarteto de cafè del Centre'ns donó lo diumenge passat. No'n parlarém de tot lo cert que, com tots los que s'acostuman a donar en aquella casa, se recomanaran pel gust exquisit que presideix a l'escullir la música. Tots sols nos fixarem en lo nostre, en la de casa, que era, segurament, lo que havia congregat aquella nit lo nombros y selecte públich que s'hi trobava, y ab bona fe, que'l bell espectacle de bonicas nenas, allí presents, donava forsa a que ab gust escollemos y fruissem aquell conjunt d'armònias que, en tals moments, omplian van la sala.

Un artista novell de la nostra terra se presentava de còs enter, comensant sa vida musical per ahont molt d'altres, ben segur que estarian contents en poguer acabar. Dos números del programa eran seus, una romansa de violí y un quarteto.

La romansa ab acompanyament de piano, és d'una melodia delicadíssima; lo sentiment hi brolla; romansa sense paraulas d'una factura a la Mendelson. Sense paraulas deyant per que'n hi tenia d'haver? Ja parlo prou la música per si sola quan es sentida y ben interpretada. Cerquem lo bé'l sentit de la composició que ja'l trobarèu; fèusela la poesia al nostre gust que de segur que hi vindrà bé; que mellors consonants hi trobem que aquelles notas escrites de mèstrel!

Lo quarteto, de molta més importancia, naturalment, dona idea clara, esplendorosa, de la ciencia musical que posseeix nostre jove compatriota. Cal fixarshi bé en sa factura magistral, son contrapunt tan ben entès, en los cants fugats a quatre vents tan ben concebuts y tan ben portats. En sa primera part, un *andante* d'una melodia ben hermosa recorda bé lo que s'anomena la *música di camera*; ab quina senzillesa y ab quina seguretat va arrencantne l'arquet notable brillants ara, tristas y severas després, y ab quina atenció y religiós silenci ho escoltavem!

Lo *minuetto* és també de labor irreproachable y d'un compàs tan alegre y *entrainant*, que fou agradívol a tothom.

Es l'última part, l'*allegro*, ahont lo mestre ha fet gala de tots sos coneixements; las quatre veus fan tomenada de diabluras, corren unas darrera de las altres, barallantse y encarnintse mutuament ab velocitat diabólica, produint preciosíssims cants fugats que agradan a l'oido sense ferirlo may. En això, precisament, consisteix la trassa dels bons músichs, essent aquestas composicions veritables atreviments musicals, solo propis de músichs de valua.

De valua ho és, sens dubte, lo novell compositor tarragoní y no dubtem en assegurarli forsa fama y forsa cullita de llorers. En Joan Bridgman és ja avuy un tarragoní de primera fila, un dels pochos elegits, un dels que nosaltres, estels de la més infima categoria, considerem ja com astros de primera magnitud.

Encoratgemlo, donchs, encara que no sia necessari; que hi perseveri en lo camí emprès y son nom serà un nom més en la llista dels catalans ilustres.

Felicitèm a n'En Joan Punsoda, industrial que fa forsa anys se compon entre'ls *dilettanti* més entusiastas, que no mira'ls sacrificis menures, de tracta de fer coneixer música, de nos nos fruir tot lo que de bó se va escribit demunt de las cinch ralles.

Nostros aplaudiments sincers als interpretadors de tan bona música, senyors Gols, Juliá, Catalá y Salvat, tant contribueixen a fer ressaltar las bellas exquisidas.

DOCTOR PALAUET.

Xocolates POBLET, de Tarragona

Aquesta antiga fabrica pera complaure a sa nombrosa parroquia de Barcelona, ha establert en aquella ciutat un dipòsit, ahont los clients hi trovaran surtit de totas las classes que fabrica la casa **Poblet** y als mateixos preus que aquí. Lo dipòsit está instalat en lo **Colmado Pelayo**, Rambla de Canaletas, 9, Barcelona.

Lo dels censals

L'administració espanyola ha sigut sempre odiosa, però d'un quant temps ensà, desde la pèrdua de las colonias a la que tant contribuí la duresa de las lleys y l'inmoralitat dels funcionaris que la Metrópoli imposava, sembla que s'hagi prèss aquest desgraciat terror de Catalunya per lloch apropiat ahont s'hi poden venir a exercir tota mena de vexacions y abusos. Aixís, no és estrany que l'odi innat que 'ls catalans senten envers los governs centralistas y 'ls seus representants s'enverini cada día més y arribi a un punt que pot portar gravíssimas conseqüèncias.

Aquí tot se trepitja, no hi ha res segur, la propietat més ben adquirida y l'industria mellor fonamentada perden la seva estabilitat y desapareixen pel capritxo d'un investigador que, imitant l'ingrata tasca de la llagosta, cau sobre una ciutat fent perillar ab unas quantas denuncias las butxacas dels contribuents honrats. Las lleys, en aquest país, no són lleys; si són bonas no's respectan, y si per desgracia—y això és lo que succeeix ab més freqüència—no poden ostentar tal qualitat, ja cal que 'ls qui las han d'obeir estigan disposats a sufrir tota mena d'iniquitats y de molestias.

Ara mateix, lo que está passant ab lo dels censals és verament escandalós, diguin lo que vulguin las orgas destremadas de la política local, atentas sempre a escoltar cegament la indicació de qualsevol *sabi* dels que campan per las oficinas ahont se poden adquirir datos y noticias que als particulars que las vulguessin sapiguer los hi costarian un ull de la cara.

De què's tracta? Senzillament de que un tal... (lo nom deixemlo correr, perquè tan se val) de que un fulano ja per instigació d'algun interessat, ja de *motu proprio*, ha denunciat una pila de censals dels quals s'incorpora l'Estat quan s'implantaren las lleys desamortisadoras, censals tots ells de pensió anyal insignificant y que'l qui més qui menys fa la *friolera* de cinquanta o sexanta anys que no's pagan.

Donchs, bé: l'Estat, que a Espanya quan no vol fer de butxi, se reserva'l lluit paper d'estira cordetas, sense mirament ni precaució de cap classe, sense reflexionar que, segons ell mateix té declarat en infinitat de lleys y altres tantas resolucions, los drets se perden quan passa determinat temps sense usarlos, ha tras més una atribució que no té a un particular, y aquest, desde las planas d'un Butlletí oficial amenassa a propietaris y terratinents sense anomenarlos, o procurant que no's pugan entrar de la crida, pera que's trobin quan menys s'ho pensin ab un embarc al demunt, y allavors, a corre-cuita, devant l'aspecte terrorífich sempre de la justícia y del paper seliat, aflixin la mosca y quedí consumat lo negoci... o lo que 'ls nostres lectors, ab tan bon sentit y menys exposició que nosaltres, podran calificar aplicantli la paraula apropiada.

¿Pot l'Estat cometre o tolerar sisquera aquesta barrabassada? Entenem que de cap manera. L'Estat mateix per boca del Tribunal Suprem de Justicia, té declarat en sentència del 6 de Juny de 1882 que, *el censo consignativo prescribe a los treinta años, aun cuando hubiese pasado al Estado como sucesor de los bienes de la Iglesia; y en la 30 d'Abril de 1883 que, por el transcurso de treinta años sin pagar las pensiones, no sólo prescriben éstas, sino también el capital del censo.*

Per avuy no volèm afondir més en l'aspecte legal d'aquest assumpto, y sens perjudici d'insistir en la nostra campanya, cridem l'atenció de's propietaris interessats a fi de que exercint una acció comuna s'uneixin pera la defensa del seu dret atropellat.

Ja que l'Estat no sab garantir lo dret dels ciutadans, que demostrin aquests al menys que poden quan volen defensar los seus interessos.

NOVAS

Está vist que'l *Diario de Tarragona* no escarmenta. Días endarrera'l fuejarem un xich ab motiu d'haver tractat de molestar a regidors amichs nostres. Li contestarem com se mereixia y donant provas de tenir moltes *tragaderas*, deixá passar aquella rèplica nostra; sens dubte que algú de la colla li faria avinent que de seguir pels camins a que tan aficiat se mostra anar cert subjecte, perdria'l sòu que's guanya com a director.

Lo dimars d'aquesta setmana torna a las *andadas*, y no sabent com defendres dels càrrecs que feyam en nostre darrer número als regidors *companys de causa* del confrare, se las enfila altra vegada tractant de posar en dubte'l catolicisme d'algun amichs nostres.

Se coneix que'l *Diario* sols considera bon catòlich al que hipòcritament va a practicar certs actes religiosos y després no s'amaga de dir que ho fa pera tenir contents y enganyats als defensors de la religió, com si aquests fossin *miopes* que no sabessin distingir que hi ha gent que no pot codejarse ab altre perquè hi ha de per mitj un *muro contenciós*.

Lo nostre estimat amich y ferm tarragoní D. Adolf Alegret; nos ha honrat enviarnos un exemplar del preciós libre que acaba de publicar ab lo títol de «El Monasterio de Poblet», colecció de noticias y datos mèdits sobre 'ls dominis y riquesas d'aquells monestir, ab consideracions històrich-críticas y complet estudi de signes lapidaris.

Porta'l libre del Sr. Alegret un pròch de l'erudit acadèmic Excelentíssim Sr. D. Eduart Saavedra, y está editat ab gran luxu y ab un gust refinadíssim.

Al remènciar al Sr. Alegret l'atenció que ha tingut ab nosaltres, prometem ocuparnos de sa darrera producció, dedicantli l'atenció de que n'és mereixedora.

L'Arrendataria de consums continua fent de las sevas, no respectant a ningú, ni sisquera sos propis actes, donchs desfa ab la qua lo que feu ab lo cap, com demostra un remitit del Sr. Lozano publicat aquests darrers dias.

Al mateix temps, s'está posant en clar la conducta incorrecta que ha empleat en sas relacions ab l'Ajuntament, deixant de contestar preguntes y observacions que's dirigian a conseguir que l'import no resultés tan gravós com actualment pels ve-hins d'aquesta ciutat.

Y no hi haurá manera de demostrar al Sr. Guijarro o a qui siga, que no s'hi pot jugar ab los interessos de Tarragona?

L'eximí director del *Decano* ha demanat una vegada més la construcció d'un *mingitorio* a la plassa del Moll. Se coneix que no se'n cuida gaire dels altres que hi ha construïts a l'Esplanada. Semblan peixeras y no orinadors y per anarhi los aficionats, d'aquí endevant, haurán de tindre a sa disposició una barqueta; sinó no n'hi haurá de cuits, convertits com están en inmensos estanys.

Lo que no deixa de constituir un motiu preciosíssim d'ornamentació per la nostra principal Rambla.

Avuy és lo día senyalat pera las carreras de biciletas que forsa animació portarán a nostra ciutat.

Coralment donem la benvinguda als forasters que de molts indrets de Catalunya farán cap.

Són aquesta classe de festes agradivolas sempre y ben segur que ho resultarà la d'avuy, puig está encomenada sa direcció a un entusiasta convensut, un dels més notables sportmans, lo nostre amich D. William Tarin.

—Orfebreria religiosa y ornamentals d'Iglesia.—J. CABALLÉ GUYENCHE.

Cridem l'atenció dels nostres lectors sobre l'article que publicuem en altre lloch d'aquest numero respecte l'importantíssima qüestió dels censals.

Sembla que la Societat Mútua de Propietaris ha prèss determinants acorts dirigits a defensar los drets dels seus associats, lo qual celebrèrem de veritat; però voldriam que fos tothom que hi prengué part en aquest assumpto, perquè ja's va dient massa que Tarragona és terror abonat pera totas las explotacions.

A veure si a l'últim se'n adonarem d'ahont y qui és lo nostre únich enmich.

Sembla que la qüestió dels nens expulsats de la Casa de Beneficencia pel ukase del gran Freixa, está pel bon camí. Se van terminant los expedients y *aquí no habrá pasado nada*, no més que una bunyolada de primer ordre d'aquest eminent *pare provincial*.

—Convalecencias.—Ovi Lecitina Giol.

Aquesta setmana passada s'han repartit las condecoracions com papabonet. Tenim lo gust de felicitar als agraciats de bon cor, que no és l'enveja la que acostuma a guiar nostres passos. Lo que si sentim és los disgustos que ha ocasionat a molts l'oblit en que se'ls ha tingut, no incluintos en la relació de la *Gaceta oficial*.

Fins n'hi han que no s'han considerat satisfets ab una gran creu. A la quènta'n volian mitja dotzena. En Maura no n'ha sapigut prou, perquè n'hi havia mil de medis pera deixarlos satisfets; se'ls podia condecorar, per exemple, ab la creu dels aubats o ab una creu de terme que, penjada al coll, ja'n faria prou d'efecte.

Havent mort D. Pere Aragón, Opiach que desde molts anys venia dedicantse en aquest negoci, la *Viuda y Fills* de dit Sr. participan a sa nombrosa clientela que seguirán servintlos com fins ara.

Comte de Rius 10, 2.º 2.º

E.1 tots los partits judicials d'aquesta provincia, inclòs lo nostre, se venen verificant ab gran entusiasme las eleccions que per la renovació de Juntas de Districte ha convocat lo Colegi oficial de metjes. Ditas eleccions acaban lo dia quinze y dintre la setmana entrant se farán probablement los escrutinis en cada cap de partit.

Sent gran l'entusiasme que'ls electors demostren, desitjem que'ls elegits ne tinguin molt més per portar a cap los fins de progrés científich y de ben estar que persegueixen.

—Neurastenias.—Neurastègeno Sugrañes.

Se'ns prega insertem y recomanem als propietaris lo següent avís:

Tots los senyors socis de la Mutua de Propietaris d'aquesta ciutat que trobin inclosas sas fincas en la relació de censals publicada pel *Butlletí Oficial*, per acort de la Junta Directiva de l'esmentada associació, poden passar pel despatx de son procurador D. Santiago Vallvé, carrer Major, 12, primer, los dias 10 al 14 del present mes, de nou a deu del matí y de tres a cinch de la tarde, qui'ls enterará de lo que han de fer pera que no surtin perjudicats en los seus interessos.

Acabem en aquest moment de saber que'l dilluns prop vinent s'abaxa'l preu del pa, de 18 rals que's paga ara, a 17 rals.

No cal dir que donem aquesta nova ab vera satisfacció.

—Camisas y corbatas alta novetat. Camisería de Pau Brú, comte de Rius, 20.

Se troba malalt d'algun cuidado nostre amich En Joaquim Pedrol, cobrador d'arbitres municipals de aquest Ajuntament.

Desitjem que son prompte restabliment sia ben aviat un fet.

Ja tornem a tindre lo celebrat *Recó de Salou* en dansa. Aquesta vegada no vé precedit de tot allò: *rocarn, rescalt*, etc., etc. Es un *recó* a secas.

Quina ocasió perduda pera fer una classificació d'aquellas tan retumbants! Un *peixus aquaticus* de la familia dels *cadaveráceos*, ordre dels *caixaláceos*.....

Es lo cas que hi han trobat un peixot molt gròs desconegut de tothom, y afegeix molt sèria *La Opinión*, que és qui dona la noticia, que per lo *avanzado de la hora* no havian pogut véurela *por sus propios ojos* la bestia disforme.

Lo que dona forsa cuidado és que portés dos caixalots molt grossos y ademés una aleta de *regular tamaño*, trasto que suposèim li devia servir pera nadar. Són datos aquests que convé molt tindrels en compte. Qui sab si's tracta d'algun precursor dels nous investigadors, ara que diu que se n'ha de fer grossa fornada? Això de los *dos grandes colmillos* nos posa verament en una mar de confusions. La sòrt que'l monstre ha aparegut després d'haver fet l'últim badall.

—Pernils gallegos Sobressadas de Mallorca. Sixto Villalba, San Miquel, 23.

De factura irreproachable són los tres retratos dels últims directores de l'Institut provincial. Son parecut és admirable y las pinturas tractadas *con amore* són obra del conegut catedràtich de dibuix d'aquest mateix Institut, L. Andrade, artista que ja havèim tingut d'aplaudir en altres ocasions.

Molt nos complau veurer als professors d'aquesta ciutat mostrant que són verament dignes d'ocuparlos sos llochs d'ensenyansa, y aixís és com s'acredita per tot arreu un centre docent.

Aquests retratos fets per encàrrech del Claustro provincial, serán colcats al costat dels que's veuen en las parets del Saló de graus de nostre Institut.

Programa de las pessas que executarà a la Rambla de St. Joan la banda del Regiment d'Almansa, de vuit a deu de la nit:

1. «Viena», Pas doble.
2. «Minerva», Gavota.
3. «Un sueño misterioso», Fantasia sinfónica.
4. «El dúo de la Africana», Mo-sáich.
5. «Conde de Barcelona», Pas doble.

En la tenda de l'acreditat industrial d'aquesta ciutat, nostre bon amich Sr. Brell, hi ha exposat un artístich quadro ab las fotografias a mitj còs nú dels socis del «Club Gimnástich» que varen obtindre los sis primers llochs en lo concurs que's va celebrar a dita societat durant l'últim hivern.

Nostre distingit company Sr. Palljá ha demostrat un cop més ésser un consumat artista, que's necessitan excepcionals coneixements en l'art fotogràfich pera treurer ab la llimpiesa que ell ho ha fet fotografias de semblan naturalesa.

Lo march, que tambe ha sigut molt admirat, es obra de l'intelligent ebanista Sr. Alarma.

Al Club Gimnástich y als senyors Palljá y Alarma'ls hi endressem nostra coral felicitació.

Cansat de probar específichs sense cap resultat, l'únich que m'ha fet surtir espesíssim cabell a la calva més gran que'l meu cap tenia, és lo vegetal «Azgar» del perruquer CASALS.

TIP. DE FRANCESC SUGRAÑES, COMTE DE RIUS, 9

Cervesa

de primera calitat, se serveix á preus reduhuts en l'acreditat establiment

LA BATERIA

Rambla St. Joan, núm. 39

Gran assortit de vins y licors de totes classes, marcas de primera y preus econòmichs.

LA ACTIVA

Servey diari d'encàrrecs de Tarragona a Barcelona y viceversa

DE

BOXÓ Y FORCADA

Direcció Central a Tarragona: Carrer de l'Unió, 7 (fins las 4 de la matinata) y carrer de la Nau, 9, fuster. A Barcelona: Portaferriera, 23, porteria y carrer d'Urgell, 25, baixos.

Ibarra y C.ª de Sevilla

Linia regular de grans vapors

Pera Valencia, Alacant, Cartagena, Almeria, Málaga, Sevilla, Cádiz, Huelva, Vigo, Marin, Villagarcía, Carril, Corunya, Ferrol, Rivadeo, Gijón, Santander, Bilbao, Pasages, San Sebastián, Bayonne, Bordeaux, Nantes, Dun-Kerque, Havre y París.

Sortirà d'aquest port lo día 16 de Juny lo vapor *Cabo Quejo*, son capitá don Peré Beazcochea, admetent càrrega y passatgers pera'ls ciutats ports. Lo despatxa son consignatari D. Marián Peres.

SVENSKA LLOYD

LINIA DE VAPORS DE LLOYD SUECH DE GOTHENBURG

SERVEY BI-MENSUAL ENTRE TARRAGONA Y'LS PORTS ESCANDINAV

Lo bonich vapor suech *Albania*, sortirà del 22 al 23 Juny, admetent càrrega pera Marsella, Gotemburg, Copenhagen, Estocolm, Cristianí, Bergen, Malmö, Helsingborg, Norrköping, Gefle, Sundswaly Stettin, Danzig, Koeningsberg, Libau, Riga y demés ports de Suecia, Noruega, Dinamarca, Alemanya y Russia. Lo despatxa son agents Srs. Boada germans.

Compañía Valenciana de Navegació

Linia regular de grans y rápits vapors

ENTRE

Espanya, França è Italia

Vapors de la Companyia

Sagunto, Alcira, Játiva, Grao, Martos, Cabañal y Deni

Sortidas fixes y setmanals del port de Tarragona, directament pera *Marsella y Génova* los dimars de cada setmana esca-la quinzena a *Llorna*.

Pera *Valencia, Alacant, Almeria, Málaga, Algeciras, Cadiz y Huelva* los dijous de cada setmana. Viatjes extraordinaris a *Marsella y Niza*.

Sadmet passatge y càrrega a nolits reduits. Sadmet càrrega ab nolit seguit y coneixement directe pera New-York, Nápolis, Bari, Siracusa, Messina, Catania, Palermo, Cagliari, Venècia, Malta, Trieste, Fiume, Odessa, Braila, Galats, Alexandria, Port-Said, Suez, Aden, Bombay, Singapore, Hong-Kong, at trasbordo a Génova.

Agent: D. Román Musolas

Carrer d'Apòdaca, 38.—Tarragona.—Teléfono, núm. 34

Pastillas Morelló

Obran per inhalació dels agents antisèptichs, anti-catarrals y anti-asmàtichs que's desprenen mentres van desfente per la boca. Curan la TOS, REFREDATS, BRONQUITIS, AUFEC, CATARROS, RONQUERA, ABCESSOS PULMONARS, etc., etc. Farmacia de l'autor, Porta de l'Angel, 21 y 23 Barcelona

L'ESPERANSA

Companyia anònima de segurs a prima fixa

Capital social: 5.000.000 de pessetas

Consell d'Administració

President.....	Don Joseph Ciurana y Cabré
Vis-president.....	Don Pere Company y Molins
Administrador general.....	Don Bonifaci López Muñoz
Idem idem suplent.....	Don Pere Rius y Fàbregas
Vocals.....	Don Joan Rovira y Palau
	Don Vicens Piera y Brils
	Don Joseph M. ^a Lorjurt y Barbany
	Don Felip Durán y Piqué
	Don Vicens Aldrofeu y Prats
Gerent.....	Don Edelmir Borrás y Lozano
Secretari general.....	Don August Vidal y Parera
Inspector general.....	Don Lluís Massó y Simó

Direcció i oficinas: Rambla de Catalunya, 52

Delegat a la provincia de Tarragona: D. Emili Bessa, Real, 32.—A Reus y son partit: Srs. Massó y Ferrando

TALLERS d'Arts Sumptuarias

FÉLIX RIBAS

Carretera Castelló, TARRAGONA

Se construeix ab perfecció tot lo referent a Arts sumptuarias. Projectes y presupuestos detallats de las obras que ho requereixin.

Emulsió NADAL

Es la mellor y més agradable

Única que conté'l 80 per 100 d'oli de fetje de bacallá y glicerofosfats y hiposulfits de cals y de sosa.

Aprobada y recomendada pels Colegis de Metjes y Farmacèutichs de Barcelona, mitjan l'anàlisis dels Srs. Drs. Bonet, Catedràtics de Farmacia de Marítim y Codina Langlin, de Barcelona.

Es aliment concentrat, medicament tònic, estipulant del desenvolupament físich, creixensa d'ossos y surtida de las dents. Necessaria als nens, embrassadas, vells y personas dèbils; pera las enfermetats consuntivas, convalescencia, diabetes, tos, catarros, tísiss, escrófulas, raquitisme, linfatisme y dolors; aumenta la llet y la vitalitat.

DE VENDA

Farmacias y magatzems de drogas:

A Tarragona, Major, 14

ACADEMIA CARRÓ
DIBUJ-PINTURA ART DECORATIV
Unió-36. Tarragona

Horas de classe.—PINTURA.—Classe pera noys: De set a dos quarts de nou del matí.

Classe pera senyoretas.—De dos quarts de duas a las tres de la tarde.

DIBUJ.—Pera senyoretas: A la mateixa hora de la classe de pintura.

Pera noys: De set a dos quarts de nou del vespre.

EXCELSER

En Llanas ven uns paraigües de semi-seda y cutó, de color inalterable y teixit tantíssim bó, que resisteix tota proba al devall d'un canaló.

Ademés, també té uns vanos ab pintats tan rebóns, que ni Rafel ni Murillo los podríen fer melló, apropiat per regalos; causan gran admiració.

Trobaran també sombrillas y un gran assortit de bastons, parassols de totas menas que són molt barato y bons. Mellor dit: no hi ha cap casa en tan bonas condicions.

26, COMTE DE RIUS, 26

Centre de suscripcions

DE

SADURNI GINESTA

RAMBLA DE SANT JOAN, 29, TARRAGONA

En aquest acreditat Centre que més anys compta d'existencia a Tarragona en aquest ram, s'admeten suscripcions a totas las obras de **Literatura, Ciencia y Arts** de las principals casas editorials d'Espanya ja sia per quaderns semanals o a plassos mensuals.

SE SUSCRIU TAMBÉ A LA

Biblioteca popular de **L'Avenç** y a la **Ilustració Catalana**
Ilustración Artística, **La Moda Elegante ilustrada,**
Album Salon, **Salon de la Moda**
Ilustración Española y **La Última Moda.**
Americana
 y a tota classe de **Ilustracions, Periòdichs y Revistas** francesas, inglesas y alemanas.

La Confiansa

Establiment de queviures y dolços de

FRANCESCH BOVE

Carrer de l'Unió, 18 (CASA PALLEJÁ)

TARRAGONA

GABINET Y CLÍNICA DENTAL

DE

A. PONS ICART

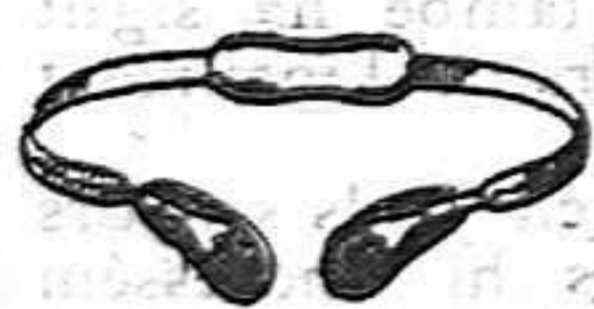
ST. AGUSTI, NÚM. 24. PIS SEGON, TARRAGONA

Tractament especial de las malalties de las dents y genivas.

Extracció de dents, caixals y arrels sense dolor.

Especialitat en emplastes, emplomaduras y orificacions.

Perfeccionament en la construcció de pessas y dentaduras de totas classes.

Gran fabrica de braguers

34, Unió, 34

Herniados (TRENCATS)

Aquest establiment compta ab los avensos més moderns y práctichs que la ciencia requereix pera la construcció y aplicació de tota classe de braguers y d'aparells ortopèdichs.

Especialitat en lo brager Articular Regulador Sistema Montserrat y ab lo tractament de las trenaduras.

Grans existencias en braguers de goma pera la curació radical de las trenaduras congénitas y adquiridas de l'infancia y tot lo concernent a Cirurgia y a Ortopedia.

Casa recomendada per tots los senyors metjes que han tingut ocasió de coneixela, tant per los generos de son catàlech com per los preus reduits.

PERE MONTSERRAT, Unió, 34.—TARRAGONA

ABONOS

químichs y minerals garantits per son més alt poder fertilisant, elaborant los complets especials pera cada terra y cultiu.

ABONOS

organo-químichs propis pera plantacions preparantlos també ab atenció a las necessitats de la planta y terra a que deuen destinarse.

Despullas, tercerilla, etc., grans lligums, etc.

COMISIONS Y REPRESENTACIONES

QUINTANA Y TORRES

Carrer de Barcelona, 4.—TARRAGONA

Joan Ruiz y Porta

Procurador

Mendez Núñez, 16, 2.ª —TARRAGONA

Lo Camp de Tarragona

SETMANARI CATALANISTA

Redacció y Administració: Mendez Núñez, 6

Tarragona, trimestre..... 1'50 ptas.
 Fora..... 1'50 »
 Extranger..... 2'00 »
 Número d'avuy..... 0'10 »

Anuncis a preus reduits

Drogueria Plana

Antiga casa Figueras

Real, 6, cantonada Rebolledo, 20

En aquesta casa trobará l'industria, l'agricultura y las arts, un complet assortit de drogas, sulfat y primeras materias pera abonos ab riquesa garantida y d'importació directa.

PREUS LIMITATS VERITAT

Soffre FLORESTILLA de la mellor marca TARRAGONA

Farmacia Plana

al costat de l'antiga

CASA FIGUERAS

Real, 6.—TARRAGONA

Provista de medicaments moderns adquirits d'origen.—Complet assortit de medicació pera curas antisépticas.—Especialitats nacionals y extrangeras.

Ayguas minero-medicinals TARRAGONA

Serveys de la Companyia Transatlántica

Línia de Cuba y Méxich.—Lo dia 17 de Juny sortirá de Bilbao, lo 20 de Santander y'l 21 de Coruña, lo vapor **Alfonso XIII**, pera Habana y Veracruz. Admet passatge y càrrega pera Costafirme y Pacífich ab trasbord a Habana al vapor de la línia de Venezuela-Colombia. Combinacions pera'l litoral de Cuba y Isla de Santo Domingo.

Línia de Nova York, Cuba y Méxich.—Lo dia 26 de Juny sortirá de Barcelona, lo 28 de Málaga y'l 29 de Cádiz, lo vapor **P. de Sadrústegui**, directament pera Nova York, Habana y Veracruz. Combinacions pera distints punts dels Estats Units, litorals de Cuba y Isla de Santo Domingo.

Línia de Venezuela-Colombia.—Lo dia 11 de Juliol sortirá de Barcelona, lo 13 de Málaga y'l 15 de Cádiz, lo vapor **Buenos Aires**, directament pera Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife, Santa Cruz de La Palma, Puerto Rico, Habana, Puerto Limón, Colón, Sabanilla, Curaçao, Puerto Cabello y La Guayra, admetent passatge y càrrega pera Veracruz ab trasbord a Habana. Combina pel ferro-carril de Panamá ab las companyias de navegació del Pacífich, pera quals ports admet passatge y càrrega ab bitllets y coneixements directes. Combinació pera'l litoral de Cuba y Puerto-Rico. S'admet passatge pera Puerto Plata ab trasbord a Puerto Rico y pera Santo Domingo y San Pedro de Macoris y ab trasbord a Habana. També carrega pera Maracaibo, Coro, Carupano, Trinitat, Guanta y Camaná ab trasbord a Curaçao.

Línia de Filipinas.—Lo dia 18 de Juny sortirá de Barcelona, havent fet las escalas intermitjas lo vapor **Isla de Luzón**, directament pera Génova, Port-Said, Suez, Colombo, Singapore y Manila, servint per trasbord los ports de la costa Oriental d'Àfrica, de l'India, Iava, Sumatra, China, Japó y Australia.

Línia de Buenos Aires.—Lo dia 3 de Juliol sortirá de Barcelona, lo 5 de Málaga y'l 7 de Cádiz, lo vapor **E. M. Cristina**, directament pera Santa Cruz de Tenerife, Montevideo y Buenos Aires.

Línia de Canarias.—Lo 17 de cada mes sortirá de Barcelona, lo 18 de Valencia, lo 19 d'Alacant y'l 22 de Cádiz, lo vapor **M. L. Villaverde**, directament pera Casablanca, Mazagán, Las Palmas, Santa Cruz de la Palma y Santa Cruz de Tenerife, retornant a Barcelona per Cádiz, Alacant y Valencia.

Línia de Fernando Póo.—Lo dia 25 de Juliol sortirá de Barcelona y'l 30 de Cádiz, lo vapor **San Francisco**, pera Fernando Póo, ab escalas a Casablanca, Mazagán y alius ports de la costa Occidental d'Àfrica y Golf de Guinea.

Línia de Tanger.—Sortidas de Cádiz: dilúns, dimecres y divendres. Sortidas de Tanger: dimars, dijous y dissabtes. Pera més informes dirigirse a son agent **D. EMILI BORRÁS**.

Aigua naf SERRA

Aquesta triple aigua de flors de taronger, de perfumada y deliciosa aroma está elaborada ab la flor tendre, fresca y escullida del taronger agre y's vend en botelles de 114 de litre al preu d'una pesseta. A l'engros importants descomptes. Farmacia y laboratori de A. Serra.—Reus. A la menuda: Farmacia del Centre.—Tarragona.—Demandar AIGUA NAF SERRA

Lo mellor reconstituent era combatre ab éxit totas las malties nerviosas.

DE VENDA

en totas las Farmacias y en casa son autor, Passeig de Gracia, BARCELONA